

נאמר של נייר

גוש'אמונים כ„אמנות מושגית“ * „מנהיגם הגדול

של היהודים הקטנים“ בתיאטרון הלאומני * „ליל

הלשונות הארוכות“ אצל שר-החינוך זבולון המר

אמנות

התנחלויות - פלסטיק

שעה שהבולטים והגמורים בין אמני ישראל עסוקים בפיאור וברימום עבודתם תיהם בבורסת האמנות הישראלית, נעשה לפני חודשים ימים ניסיון חסר-תקדים של המחשת „אמנות מושגית“, בעלת הש"כות פוליטיות-חברתיות מובהקות.

צעירי קיבוץ עין-שמר וחניכי המוסד-החינוכי של הקיבוץ-הארצי „מבואות עין-רון“ הקימו שתי התנחלויות-פלסטיק, ש-אחת מהן נהרסה במתווך על-ידי מקימה,

מתנחל בקדום התיישבות הפנתית רעשנית

ושוקמה מחדש. התנחלויות-דמה אלה נ"עדו לחקות את פועלו ומשמעותו האמי-תית של גוש'אמונים.

התנחלויות-הפלסטיק הללו כללו אלמנ-טים תיאטריים בולטים, כרזות תעמולה רעשניות, שילוט ומיבני-ארצי. עשייה ראוותנית-במתכוון זו נועדה להחזיר לתר-דעת הציבור הנע בדרכים, שהזדמן למ-קום, את ההות הרבה הקיימת בין אנשי גוש'אמונים לבין המושג „התיישבות-הפ-גנית-רעשנית“ לעומת התיישבות של ממש שצעירי הקיבוץ והמוסד החינוכי מגשימים מאז רגע היוולדם, והוריהם מג-שימים מזה חיי דור.

באשר שפירסמו מארגני האירוע, נכתב בין השאר שיש בכונתם „ליטול חלק כל-שהו במאבק נגד השתלטות הרוחנית של גוש'אמונים על דעת הציבור, על דעת הנוער ועל האווירה בארץ/ולטענת המ-ארגנים „ניתן מול האוטוסטרודות וכבישי הארץ להצית מחדש את הוויכוח המהותי איתם (גוש'אמונים)...“

את הוויכוח המהותי עם גוש'אמונים לא הצליחו „התנחלויות-הפלסטיק“ לעורר אך לעומת זאת הם השיגו, מבלי שהת-כוונו לכך, את אחד המרכיבים הבסיסיים של „אמנות מושגית“ שבניגוד להם, אמ-נים ישראלים כה רבים נוטים שבנים האחרונות התרגמו מניסיונות וממגמות אמנותיות חוץ-לארציות, וזאת כשהם נטר-לים כל שיוך של יכולת בעלת התמודדות אמנותית עם המציאות התרבותית היש-ראלית.

תיאטרון

דתיאטרון לאומני

בראיון שהעניק ח"כ משה שמיר מיד עם היבחרו לכנסת (ידיעות אחרונות 3.6.77) הוא הטיח במישור-הישן סדרת האשמות, שבהן הדגיש את מגמת „הפרו-פיל הנמוך של תודעה יהודית“ שהעניק מישור זה. לשיפור המצב התודעתי-יהודי הציע משה שמיר „על-מנת שיחול שינוי במצב, צריך, קודם-כל יותר אידישקייט, יהדות... זקיפת-קומה יהודית, אי-עבודה בשבת, שמירת כשרות, יהדות שיש בה להט...“

בשבוע שעבר הקרינה המחלקה לענ-יינידת בטלוויזיה מחזה שהוא התגלמות המחשבה וערכי התיאטרון הלאומני מ-ייסודו של משה שמיר, תיאטרון העומד להתביית בעתיד על חורבות התרבות ה-ישראלית.

המחזה ב"חורין בכלא והעוסק במהר"ם מרוטנברג, מתאר את סיפור כליאתו של המהר"ם במצודת וסרבורג בגרמניה בפקר-דת הקיסר רודולף ה-1, מייסד השושלת האבסבורגית.

המחזה סיפור כליאתו של המהר"ם מרו-מנברג בידי אברהם בנמלך, משול למה-תלה אנטישמית רצופה מטבעות-לשון כ,מנהיגם הגדול של היהודים הקטנים" שארץ זו היא האחרונה שעליה להביאם על מסכית. נוסף על העילגות האנטישמית שבנוסח המחזה, ליהוקו נעשה לפי קרי-קאטורות של יהודים בנוסח הדר-שטיומר

משה שמיר יותר אידישקייט...

הנאצי, כאשר ישראל בקר המגלם את דמות המהר"ם זוכה באיפור אנטישמי מה-ריד המכפיל את גבגונו אפה, שעה שלשון דיבורו היא עיברית עילגת ונחותה עד כדי כך, שלעיתים נדמה כי המדובר ב-נפיתות הבוקעות מתוך הפה ביומרה להי-שמע כלשון הנביאים.

בניסיון להציג את דמותו של הקיסר רודולף, המגולמת בידי מישה אשרוב, נעשה ניסיון ליצור מכה-משותף של דמות-אב צוררת ליהודים, החל מהמנ-לרשע דרך בוגדן חמלניצקי, אדולף היט-לר וכלה באחרון האנטישמים. אלא ש-תחת דמות „צורר“ יצאה קריקאטורה ה-מוכירה את סגנו המטורף של היטלר, רודולף ה-ס, שהמילים העיבריות הבוקעות

מחלל גרונו מאבדות את דרכן בפיו ונפי-לטות כהברות קטועות. לקראת סוף התת-דראמה האווילית הזו מבשר הקריין כי דמותו של המהר"ם היא „אות ומופת למנהיג יהודי ותקיף שנותן נפשו על מייבכ העם היהודי“. ודומה שרק מחמת מעט הדייקנות ההיסטורית הקיימת בתת-דראמה זו, נמנע מתברה מלגייס את גיבורו לאצ"ל ולהפכו הרוג-מלכות מן המניין.

על-כ-ל-פנים המחישה דראמה עלובה, בזויה, שדופה, ריקנית ובלתי-ערכית זו לפני הציבור את פרצופה של התרבות המלאכותית, העומדת להיכפות על העם הזה הרי-כגיגית בהשראת האווירה הת-בותית החדשה.

תולעי תרבות

המתיישרים בע"מ

העסקנות הסיפרותית בארץ מעודה לא הגיעה להישגים של ממש. הישגה הבולט משך 29 שנות המדינה היה עצם לכתה בתלמי השילטון שהותוו לבני העסקונה, תוך הושטת יד קבצנית לאתנן דמי-השתיקה התרבותי שהפריש לה השילטון. המהפך הפוליטי העמיד את אבריו ה-עסקונה הספרותית, החוסה בצל מסכת „אגודת-הסופרים“, כקבצנים בלא אדונים המחפשים פורקן לרפלקס-המחנה שלהם. כעבור 100 ימים של איתותים בלתי-חדלים מצד אגודת-הסופרים לעבר קבר-ניטי השילטון-החדש, נולדה פגישה בין שר-החינוך זבולון המר ואיש גוש-אמר-נים דני ורמוס המשמש כיועצו לענייני-תרבות, לבין נציגות סופרי ישראל.

תחת משלחת מתוגברת של הבולטים בין סופרי ישראל, שבכוחם להציג את פער העמדות התרבותי בינם לבין השר, הגיעה לפגישה משלחת העסקונה הספר-תית ובה בנימין יצחק מיכלי (מאזניים) ישראל כהן (הפועל הצעיר), שלום קריימר (רגע של עברית), אשר רייך (הלווח) ומזכיר האגודה מרדכי אותיקר. הסופר היחיד ששימש בוועד אגודת-הסופרים, יצחק אורפו (מות ליסנדה) פרש קודם לאותה פגישה קנוסית בטיעון של „סיבות אישיות“.

היעדרם של סופרים בפגישה עם שר-החינוך, לא מנע מעסקני הסיפרות להר-כית את כושר הסתגלותם והתיישרותם האידיאולוגית לערכי המישור החדש, תוך שהם מציגים בקיאות רבה באווירה התר-בותית החדשה, כפי שהונחתה על-ידי חכרי-הכנסת גאולה כהן ומשה שמיר.

העסקנים, כך מסתבר מהביולטיין-לעי-תונות, „מתחו ביקורת על הפלוויזיה היש-ראלית, שאינה מעלה די יצירות של מהי-רים יהודים ויצירות השייכות למורשת העם והמדינה (דוגמת ב"חורין בכלא)...“ בחפיפה לטיעון זה, מסתבר שהעסקנים „הצמיטו טענות נגד בחירות היצירות ה-ספרותיות הנלמדות בתוכנית-הלימודים...“ ולדיבריהם, „לא מלמדים די יצירות יהוד-סקוטיות בשפע...“

יוסף על הצעות השיפור והיעול של מערכת-החינוך, התגבדו עסקני הסיפרות והציעו את עורתם הפעילה ביותר „בהת-וויית הקווים הכלליים של תוכניות הלי-מודים במיקצועות הסיפרות, הלשון העיב-רית והתורה שבעל-פה“.

מצער שבפגישה קיקיונית זו שבה ונש-

נתה התמונה המעציבה של ורוזי-תרבות המקננים במוסדות אגודת-הסופרים כשהם מרהיבים ומתיימרים ונוהגים כסופרים, מתוך האשלייה-העצמית שריה אגודת-ה-סופרים הופך את המסותופפים בצילה ל-סופרים.

בפגישה זו של עסקונה סיפרותית עם שר-החינוך בלטו בהיעדרם סופרים של

יצחק אורפו

פרישה מסיבות אישיות

אמת כמו עמוס עוז, א.ב. יהושע, פינחס שדה, אהרון אפלפלד — ומשוררים מ-רמתם של יונתן רוש, יהודה עמיחי, נתן זך, דליה רביקוביץ, מאיר ויזלטיר ועוד רבים. הישגה האחד והיחיד של פגישה זו, שכונתה בפיו כמה סופרים „ליל הלשונות הארוכות“, היה ההוכחה שאות ציבור הסופרים שנועדו להיות „המתנדבים בע"מ“ החליפו „המתיישרים בע"מ“.

לועזית

קאלווינו

בשנים האחרונות דרך בשמי הסיפרות העולמית כוכבו של הסופר האיטלקי אי-טאלו קאלווינו. שסיפורו הטירה שבה מצ-טלבים גורלות ראה אור באחרונה ב-אנגליה.

קאלווינו, שסיפוריו מושפעים מהמחקר המדעי של המאה-העשרים, הקוסמולוגיה, הביולוגיה ונוסחות הפיסיקה המודרנית — חותר למיסגרות סיפוריות של מצבים מיטאפיסיים שהם בבחינת סיפרות מדע-בידיוני במהופך.

בהטירה שבה מצטלבים גורלות מכליא קאלווינו טיפוס של סיפור נוסח אלף לילה וליה עם סיפורי קאנטורבי לג'ופרי צ'י-סר, ובמבנה ספרותי היצוני המתחזה כ-סיפור-אגדה תמים למראה הוא ממוג את האולטר-מודרני עם סיגנון ימיה-ביניים. בסיפור עצמו נפגשים כמה צליינים נוצ-ריים שתעו ביערות והתכנסו בסירה נטר-שה, שבה הם מתעתדים לספר איש לרעהו את סיפור תלאותיהם. בניגוד למצופה מס-תבר שהצליינים לוקים באילמות. אלא שתאורת-הסיפור גוברת על לשונם, והם מחליטים להיעזר בשפת-סימנים על-פי

The Castle of Crossed Destinies, 129 pp. Secker & Warburg (London).